

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Мариана Асенова Балабанова

на дисертационен труд

на тема „*Монтесори-педагогика в предучилищното образование на Испания и България*”

Област на висше образование:

Педагогически науки

Професионално направление:

1.2. Педагогика, Педагогически науки

Научна специалност:

**Теория на възпитанието и
дидактика (Предучилищна педагогика)**

Автор: докторант Михаела Хр.Войнова

Научен ръководител: проф. д п н. Йордан Колев

Данни за докторантурата:

Михаела Хр.Войнова е записана за докторант в редовна форма на обучение на 12.02.2013 г. в професионално направление 1.2. Педагогика, Педагогически науки, научна специалност 05.07.01. Теория на възпитанието и дидактиката (Предучилищна педагогика) към катедра ПП за срок от 3 год. За научен ръководител е определен проф.Й.Колев. Отчислена е на 11.02.2016 г. с право на защита. Изпълнява съвестно задачите си като докторант, участва активно в дейността на катедрата, а при подготовката и реализирането на дисертацията и няма допуснати нарушения.

Характеристика на дисертационния труд:

Рецензираната от мен сравнителна теоретико-педагогическа разработка на докторант Михаела Христова Войнова е за приложението на Монтесори-педагогиката в предучилищното образование на Испания и България, като нейната научна цел е при възможност да се съдейства за актуализиране на предучилищното възпитание в България чрез заимстване на идеи и постижения от испанската Монтесори-педагогика, които са в духа на доказвания европейски опит.

Според мен разработката на дисертацията е поставена на вярна научна и методологична основа – концепцията е отлично изградена, структурирането е правилно подредено в хронологично-аналитичен план и тематично организирано в трите глави на труда. Постановката е структурирана класически – съответно обосновката на проблема, определеността на проучването и общата му

характеристика. Мотивирането на изследването е компетентно направено – ярко обяснение на актуалността, отлично определени обект, предмет, цел и задачи (смислено целеполагане – да се търси съвместно сътрудничество в образователните усилия), научната теза също е добре формулирана. Научният апарат е добър – прецизна употреба на понятия и термини, стилът е подходящ и с много точен изказ, цитирането – колегиално и достоверно, източниците и авторите – съдържателно изчерпани. Авторката има сполучливи анализи и сравнения, подходящи таблици за илюстриране на собствените историческо-педагогически оценки.

Приемам структурата и вътрешната организация на дисертационния труд за Монтесори-педагогиката в предучилищното образование на Испания и България, тъй като съответства на научните изисквания за подобен род разработки. Глава първа е за научните основи на Монтесори-педагогика, като много задълбочено са изследвани трите нейни компонента, а именно Философия на самообразованието; Педагогика на свободното действие; Дидактичен материал. Глава втора е центрирана върху резултатите от проучването на терен от докторант Войнова на историята, състоянието и перспективите на Монтесори-педагогика в предучилищното образование на Испания. Моята оценка е за детайлно вглеждане в испанската педагогическа действителност и за отличен синтез на видяното там. Закономерно акцентите на автора са върху историята и славата на Асоциация „Монтесори“ и социо-културната „мрежа“ на Монтесори-педагогиката в испанското педагогическо пространство. Финалните аспекти също са удачни, тъй като логично са върху приложението на метода на Монтесори в практиката на испанското предучилищно образование. Закономерно сравнителното изследване на колежата Войнова се насочва към България – на нейните резултати от тази част на проучването е посветена глава трета, определена като „МЕТОД „МОНТЕСОРИ“ В ПРЕДУЧИЛИЩНОТО ВЪЗПИТАНИЕ НА БЪЛГАРИЯ“. Според мен тук добре е показан генезисът и развитието на българското предучилищно възпитание, като мен по-специално ме впечатли разработката за Монтесори-педагогиката в теорията на Димитър Кацаров за свободно възпитание – лидерът на Новото възпитание у нас, може би не само тогава. Приемам за особено сполучлива и съществено важна т. 3 на третата глава, която е за педагогическите практики в България по модела на Монтесори-педагогика от началото на ХХІ век. Очевидно е ограниченото прилагане на метода на Монтесори у нас – похвално е колегиалното представяне на първите две и най-успешни засега детски градини по педагогиката на Монтесори

(Камелини Монтесори и Монтесори Хай), още повече, че техните собственички и практикуващи ръководителки-директорки са свързани професионално с нашия факултет (Евгения Пирянкova – хонорувaн асистент и Веселина Стойчева – наш бивш възпитаник-магистър).

Накрая ще отбележа, че съм впечатлена от разумния, точен (и скромен от лична гледна точка) сравнителен анализ на приложението на метода Монтесори в испанското и българското предучилищно образование (т. 4 на гл. 3), който бих препоръчала да бъде разширен с още фактология и съдържателни характеристики.

Особено приятно и насърчително ми прозвуча очакването на докторант Войнова „подготвената“ среда на Монтесори да обедини заедно нашите детски градини и начални училища със българското семейство – цитирам: „Именно методът Монтесори е най-благодатният начин да се създаде и запази този вълшебен дух на споделеното познание“. Според мен именно приложеният от докторант М. Войнова хронологичен подход позволява постигнатото вътрешно йерархизиране на основните части, а сравнителният подход открива взаимовръзката на изложението в трите глави на дисертационния труд и позволява тематичните акценти в отделните точки и подточки. Заключение на дисертационния труд също е много съдържателно откъм резултати от проучването и особено със сравнителните акценти и очаквания за апробиране на елементи от историческия теоретико-приложен опит на предучилищното образование в Испания и България – високо научно качество, задълбочени обобщения и приемливи препоръки.

Приемам и оценявам високо синтеза на алтернативните възможности за активно-динамичното присъствие на Монтесори-педагогика в българското предучилищно възпитание, диференцирани в три групи: *социално-педагогически, организационно-управленски, дидактично-методични*. Библиографията включва голям брой неномерирани заглавия на кирилица, латиница и от интернет. Обемът на труда (198 стр.) е в рамките на допустимото идейно-творческо „разпростиране“.

Приноси:

Съдържателните качества на дисертацията на докторант Михаела Христова Войнова също са на нужното научно равнище, като трябва да се отбележат по-специално следните нейни **постижения**:

- осъществен е международен културсоциален обхват на проучването, а анализирaните документи и автори са удовлетворително много. Постигната е впечатляваща историко-педагогическа приемственост – и идейна, и съдържателна,

което е основание и за взаимно заимстване, още повече, че то е на общия фон на европейската педагогика;

- приложен е ефективен сравнителен подход, като авторът Войнова представя и свои авторски анализи, обобщения и препоръки. Спазени са изискванията за цялостност и системност на сравнителнопедагогическото проучване – на фона на историческия подход отлично са направени характеристиките на трите елемента на познавателната система – Монтесори педагогика, предучилищното образование в Испания и в България с националните възможности за прилагането на метода на Монтесори, като се търсят съответни закономерности в паралелите на историческия процес съобразно целите и задачите на това изследване. Изследването правилно е осъществено от общото към различното в допирни точки, сходствата и първопричините, закономерности, зависимости, взаимодействия;

- постигната е хармонизация на научните интереси на докторант Войнова, чието енергийно ядро са именно предметът и целите на дисертационната разработка. Напълно заслужена е моята оценка за Михаела Войнова като за успешен компаративист на испанското и българското предучилищно образование на общоевропейския фон от приложението на Монтесори-педагогика по целия свят.

В този контекст следва да отбележа моята обща преценка за дисертационния труд на колегата М. Войнова – детайлно сравнително педагогическо изследване с достоверни резултати, вдъхващи както доверие в научните намерения на докторанта, така и подсказващи очакването за още добри проучвания в тази насока. Мисля, че особено важни и актуални са социално-педагогическите аспекти на Михаела Войнова върху процеса на приложението на метода Монтесори в българското предучилищно възпитание.

Данни за публикационната активност и характеристика на автореферата:

Авторефератът на докторант Михаела Хр. Войнова точно и обемно отразява съдържанието на нейната дисертация за Монтесори-педагогиката в предучилищното образование на Испания и България и е изработен професионално. Публикациите по темата (4 на брой: 3 на бълг. и 1 на англ.) също отговарят на темата на защитавания теоретичен сравнителнопедагогически труд, като представят гледните точки на докторанта върху основните направления на сравнително изследваните социално-педагогически явления. Приемам справката за

научните приноси на автора Войнова, тъй като скромно, вярно и интелигентно отразяват нейните реални постижения в изследването на Монтесори-педагогиката в предучилищното образование на Испания и България.

ЗАБЕЛЕЖКИ И ПРЕПОРЪКИ

1. Докторант Михаела Войнова, поне според мен, трябва непременно да продължи своята изследователска работа в същото направление и с още по-голямо търпение да разшири сферата на своите сравнителни проучвания и в други страни на ЕС.

2. Препоръчвам на колегата Войнова да публикува своята дисертация, тъй като е нужна на българските педагози, а и ще се ползва от всички студенти по педагогика не само на нашия университет.

Въпроси:

1. Какъв е Вашият научен коментар на аргументите за неприемането на метода „Монтесори“? Вашето лично и откровено мнение за присъствието на Монтесори-педагогика и в българските детски градини?

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Очевидните научни постижения на докторант Михаела Христова Войнова в изследването ѝ за Монтесори-педагогиката в предучилищното образование на Испания и България и направеният тук оценъчно-положителен и сравнително-педагогически коментар доказват, че рецензираната разработка на дисертация е неин самостоятелен авторски труд с адекватни и оригинални научни приноси. Това, което авторката предлага, е оригинална разработка, която отговаря на всички изисквания на ЗРАСРБ, на Правилника за неговото приложение и на Правилника за развитие на академичния състав на ЮЗУ „Н.Рилски“. ***Затова си позволявам да предложа на уважаемото научно жури да присъди на Михаела Войнова образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност Теория на възпитанието и дидактика (предучилищна педагогика) от професионално направление 1.2. Педагогика, област на висше образование Педагогически науки.***

6 юли 2016 г.

Рецензент:

(доц. д-р Марияна Балабанова)